

УДК 37.01.09.378

[https://doi.org/10.33296/2707-0255-13\(25\)-01](https://doi.org/10.33296/2707-0255-13(25)-01)

МАРГАРИТА КОЗИР

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри теорії та історії педагогіки
Педагогічного інституту Київського
університету імені Бориса Грінченка,
м. Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0001-8402-2589>

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ У ЗВО В КРИЗОВИХ УМОВАХ

Анотація. Статтю присвячено дослідженню теоретичних основ модернізації організаційних форм навчання в закладах вищої освіти в кризових умовах. Авторкою проведено аналіз сучасних досліджень окресленої проблематики та визначено базові поняття дослідження. За основу взято наукові напрацювання представників Інституту філософії НАН України, що проводились під керівництвом М. Поповича (В. Іванов, С. Кримський, В. Мейзерський, Б. Парахонський), а також роботи вчених Інституту вищої освіти АПН України В. Андрущенко, В. Лутая, М. Михальченка, Г. Темка,.

Цілі статті: дослідження стану вивчення означеної проблематики; розгляд сутності ключових понять дослідження: «освіта», «модернізація освіти», «модернізація організаційних форм навчання»; обґрунтування актуальності модернізації організаційних форм навчання у ЗВО в кризових умовах.

У статті зацентровано увагу на тому, що динаміка змін у розумінні поняття «освіта», розширення його соціального та суспільного контексту пов'язане насамперед зі зростанням ролі освіти для життя сучасного суспільства. Сучасна освіта справді стає продуктивною силою та гарантом національної безпеки, а сучасна економіка стає дедалі залежнішою від знань кожної людини, оскільки основним засобом підвищення її ефективності є людські ресурси.

На думку авторки публікації, розвитку відкритих (віртуальних) університетів в Україні заважають наступні фактори: недостатній доступ до мереж та вартість доступу; відсутність законодавчої бази для створення та сертифікації віртуальних університетів та віртуальних структур у вищій освіті; витрати на комп'ютер, програмне забезпечення та розробку навчальних матеріалів; недосконалість системи оцінки знань для відкритої освіти; низький рівень інформаційної культури викладачів усіх рівнів та підготовка студентів до самостійного навчання.

© Українська інженерно-педагогічна академія

© ГО «Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами»

© Козир М.

У статті доведено, що поняття «модернізація освіти» досить широке, уніфікованого формулювання майже не існує. Як правило, зміст цього поняття зводиться до запровадження таких принципів Болонської системи освіти, як реформування, вдосконалення, поліпшення якості освіти тощо.

Ключові слова: кризові умови, модернізація, модернізація освіти, організаційні форми навчання, освіта, система навчання, форма навчання.

Вступ. Освіта у ХХІ столітті є визначальним фактором розвитку суспільства, що сприяє ретрансляції цивілізаційного досвіду й одночасно створює оптимальний дизайн майбутнього. Провідна роль освіти, безсумнівно, зумовлена різними викликами сьогодення: економічними, політичними, соціально-культурними, екологічними, етичними тощо. Недарма вважається, що успіх кожної держави та людей залежатиме від конкурентоспроможності освітніх систем, а найважливішим національним потенціалом буде людський капітал.

Сучасне суспільство все ще залишається в процесі усвідомлення ролі освіти у формуванні сильної нації та людства світу загалом. На тлі різноманітних модернізацій вітчизняна система підготовки фахівців з вищою освітою не завжди здатна позбутися інерції. Педагогічна та психологічна наука несвоєчасно реагує на соціальні пріоритети, внаслідок низького соціального статусу педагога відсутня достатня мотивація в освітньому середовищі [7].

Нове тисячоліття вимагає від експертів розуміння науково-теоретичного простору, у якому формується сучасне поле освітніх парадигм та концепцій, зокрема у кризових умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стан, перспективи та тенденції розвитку освіти загалом у сучасному світі висвітлюються у працях Б. Вольфсона, З. Малькової та інших авторів, які аналізують освітні системи провідних західних країн, форми та методи організації навчального процесу. Формування та розвиток освітньої проблематики відбувалося в рамках наукових інтересів

відомих дослідників: В. Астахової, І. Бичка, І. Гавриленка, М. Головатого, І. Зязюна, М. Лукашевича.

Значний внесок у розвиток філософії освіти зробили вчені Інституту вищої освіти АПН України В. Андрущенко, М. Михальченко, Г. Темко, В. Лутай. У сучасному філософсько-культурному напрямку слід відзначити дослідження представників Інституту філософії НАН України, що проводились під керівництвом М. Поповича (В. Іванов, С. Кримський, В. Мейзерський, Б. Парахонський та ін.) [4, 5, 9]. Усі вони так чи інакше досліджують питання модернізації змісту освіти, форм навчання, ключових елементів освітнього процесу тощо, хоча буквально питання про взаємозв'язок академізму та прагматизму не сформульоване.

Ряд наукових досліджень вітчизняних учених, зокрема В. Андрущенка, В. Кременя, В. Лугового, С. Павлюка та інших, присвячений проблемам модернізації вищої освіти та системи управління освітою. Теоретичні основи модернізації висвітлювали у своїх працях К. Бужимська, Н. Дворнікова, Г. Поберезька. Розвиток вищої освіти в країнах ЄС на рубежі ХХ-ХХІ століть досліджували такі вчені, як Н. Абашкіна, Н. Авшенюк, А. Василюк, Н. Ничкало, Л. Пуховська, А. Сбруєва, Ю. Соколович-Алтуніна, В. Солощенко та інші. Суттєві характеристики поняття «модернізація» висвітлено в публікаціях зарубіжних дослідників (Р. Бендікс, Д. Лернер, А. Мартінееллі, П. Штомпка та ін.)

Формулювання цілей статті. Враховуючи зазначене вище, цілями статті є наступні:

- дослідити стан вивчення означеної проблематики;
- розглянути сутність базових понять дослідження: «освіта», «модернізація освіти», «модернізація організаційних форм навчання»;
- обґрунтувати актуальність модернізації організаційних форм навчання у ЗВО в кризових умовах.

Виклад основного матеріалу. Для початку звернемось до стану вищої освіти в Україні на початку третього тисячоліття загалом, який у свою чергу сформує певний підтекст для подальшого роздуму.

Цілі освіти в кожній країні визначаються особливостями та перспективами її соціально-економічного розвитку та глобальними процесами та тенденціями. Народ України будує суверенну, демократичну, правову державу. Система освіти є її провідним соціальним інститутом, від діяльності якого багато в чому залежить успіх цієї конструкції [3, 7].

Після 24 лютого 2022 року наша країна перейшла на життя під час військового стану, а отже здобуття освіти здобувачами відбувається в кризових умовах. Звернімо увагу на те, що умови кризових ситуацій – це перехідний стан важкого зламу усталених систем, який містить у собі небезпеку й загрозу руйнування всього того, що було напрацьовано роками. Що це вимагає від викладачів ЗВО й здобувачів освіти зокрема? На нашу думку, має місце розвиток критичного мислення в умовах гібридної війни, високий рівень адаптивності в ситуації небезпеки, моральний дух, мотивація й можливість психологічно підтримати тих, кого навчаємо, а також емоційний контакт із аудиторією під час дистанційного або змішаного навчання.

Також вважаємо за потрібне висвітлити зміст таких понять як «освіта», «модернізація освіти» та «модернізація організаційних форм навчання».

Еволюція поняття «освіта» останнім часом набирає обертів. Генеза даної концепції свідчить: до вітчизняного педагогічного лексикону зміст поняття «освіта» увійшло в обіг лише у XVIII столітті задля позначення формувального впливу навчання й виховання на людину. Тому до певного часу поняття «освіта» застосовувалось як синонім поняття «виховання». Згодом воно набуло специфічного термінологічного значення, яке пов'язане з навчанням, що позначало його формувальний вплив на особистість [12].

Наразі поняття «освіта» трактуємо наступним чином: будь-яка цілеспрямована й організована діяльність для задоволення освітніх потреб (потреб у навченості), яку в деяких країнах називають окультуренням або підготовкою (концепція Міжнародної стандартної класифікації освіти); нормалізований процес, спрямований на передачу наступному поколінню соціально значущого та культурно-історичного досвіду й забезпечення спадкоємності поколінь; процес і результат засвоєння особою певної системи наукових знань, практичних умінь та навичок і пов'язаного з ними того чи іншого рівня розвитку її розумово-пізнавальної і творчої діяльності, а також морально-естетичної культури, які у своїй сукупності визначають соціальне обличчя та індивідуальну своєрідність цієї особистості (В. Кремень); цілеспрямований процес виховання та навчання в інтересах людини, суспільства та держави (Закон України «Про освіту»).

Таким чином, динаміка змін у розумінні поняття «освіта», розширення соціального та суспільного контексту цього поняття пов'язана насамперед із зростанням ролі освіти для життя сучасного суспільства. Сучасна освіта справді стає продуктивною силою та гарантом національної безпеки. Сучасна економіка стає дедалі залежнішою від знань кожної людини, оскільки основним засобом підвищення її ефективності є людські ресурси (сукупний інтелект та знання людей, їх здатність до інновацій, творчі та управлінські якості тощо).

На наш погляд, розвитку відкритих (віртуальних) університетів в Україні заважають: недостатній доступ до мереж та вартість доступу; відсутність законодавчої бази для створення та сертифікації віртуальних університетів та віртуальних структур у вищій освіті; витрати на комп'ютер, програмне забезпечення та розробку навчальних матеріалів; недосконалість системи оцінки знань для відкритої освіти; низький рівень інформаційної культури викладачів усіх рівнів та підготовка студентів до самостійного навчання [8].

Можливі стратегії розвитку відкритих (віртуальних) університетів в Україні містять: низьку цінову політику в галузі телекомунікацій; об'єднання зусиль держави та навчальних закладів у створенні віртуальних університетів; забезпечення систематизації при розробці програм підготовки педагога [6]. Але насамперед, модернізації потребують форми навчання у закладі вищої освіти. Для детальнішого розуміння розглянемо поняття «організаційна форма навчання».

Форми організації навчання є важливою складовою масового процесу. Вони тісно пов'язані з метою та завданнями освіти та виховання та визначаються рівнем розвитку суспільства. Форма навчання враховує характер взаємодії студента та педагога, відповідального як за зовнішню структуру, так і за внутрішню структуру навчального процесу. Форма організації навчання визначається насамперед характером студентів, їх місцем у навчальному процесі та способами керівництва цим процесом викладачем [1].

Деякі вчені-викладачі розуміють термін «форма організації навчання» як аудиторну та інші системи освіти: урок, екскурсія, семінар, практичні заняття, іспити, тести, фронтальна, групова, індивідуальна організація навчання. Пропонуються різні підходи до їх диференціації для певного впорядкування сукупності перелічених об'єктів. Так, розрізняють загальну (фронтальна, групова, індивідуальна) та специфічну (урок, семінар, екскурсія, практичне заняття тощо) організаційні форми навчання.

І. Огородников розрізняв форми організації навчальної роботи (урок, семінари, факультативи) та фронтальні, групові та індивідуальні заняття в системі уроків; та Г. Щукіна – форми організації навчання (урок, домашнє завдання, семінар, практикум тощо) та форми організації навчальної діяльності студентів (фронтальна, групова, індивідуальна).

Водночас деякі вчені-викладачі вважають, що в педагогіці є потреба вказати на різницю між двома термінами: «форма навчання» та «форма організації навчання».

«Система навчання» визначає організацію вивчення змісту освіти в просторі та часі та забезпечує: розподіл навчального матеріалу за курсами; місце навчання; контингент студентів; обсяг навчання залежно від віку та індивідуальних особливостей студентів; засоби навчання; пріоритетні форми навчання; відповідна роль викладача в організації навчально-пізнавальної діяльності студентів тощо.

«Форма навчальної діяльності студентів» також визначається низкою важливих факторів і може бути колективною чи індивідуальною та реалізовуватися по-різному. У цьому сенсі природно називати загалом форми навчання і систему класів, і урок, і семінар, і екскурсію, колективні та індивідуальні форми навчальної діяльності.

У «Філософській енциклопедії» поняття «форма» визначається як «внутрішня організація змісту», яка охоплює систему стійких відносин суб'єкта. І тим самим виражає внутрішній зв'язок і спосіб організації, взаємодію елементів і процесів явища як між собою, так і із зовнішніми умовами. Форма має відносну самостійність [9].

Форма навчання реалізується як органічна єдність цілеспрямованої організації змісту, методів навчання та засобів. Поодинокі й ізольовані форми навчання (урок, лекція, лабораторна робота, семінар, екскурсія тощо) має лише часткове освітнє значення. Це забезпечує засвоєння студентами конкретних фактів, узагальнень, висновків та набуття певних навичок та вмінь. Система різних форм навчання дозволяє відкривати цілі розділи, предмети, теорії, концепції, використовувати взаємопов'язані вміння та навички і має загальноосвітнє значення, формує у школярів систему знань та особистих якостей. Система різноманітних навчальних форм, в основі якої лежать провідні

ідеї розділу, тем та окремих видів діяльності, передбачає оволодіння системою предмета, формування світогляду, навичок навчання. Ефективність реальної навчальної практики забезпечується не окремими формами навчання, а продуманою, взаємопов'язаною системою.

Для ефективності та покращення навчального процесу в ЗВО необхідна модернізація організаційних форм освітнього процесу.

Аналіз наукової літератури засвідчив, що існують різні тлумачення поняття «модернізація». Більшість вчених визначають «модернізацію» як процес певного оновлення системи освіти. Однак неоднозначність визначення поняття породжує безліч модифікацій, втілених у теорії модернізації, яка сформувалася після Другої світової війни, в роки глобальних змін, і об'єднала сукупність наукових ідей того часу. Міждисциплінарний підхід, що стосується модернізації, об'єднав філософів, політологів, соціологів, освітян, економістів, соціальних психологів та інших.

Так, поняття «модернізація» трактується як орієнтація на інновації, перевага інновацій над традицією, світський характер соціального життя, поступовий розвиток, орієнтація на інструментальні цінності, промисловий характер, масова освіта тощо [9].

Ми близькі до думки, що науковець К. Бужимська під тлумаченням поняття «модернізація» визначає не лише односторонні зміни в певній галузі, а «... сукупність різноманітних економічних, політичних, державно-правових, психологічних, культурних змін та трансформацій певної соціально-економічної системи в напрямку її модернізації та постійного вдосконалення; наближення соціально-економічних систем та їх фрагментів до максимально можливого рівня розвитку» [2]. Дослідниця наголошує, що процесом модернізації необхідно цілеспрямовано керувати, не покладаючись лише на регуляторну дію ринкових механізмів, що вимагає розробки ефективних механізмів управління модернізацією на всіх рівнях (уряд, промисловість, підприємство).

На думку американського соціолога Д. Лернера, поняття «модернізація» – це сучасний термін, який визначає процес соціальних змін, коли менш розвинені суспільства набувають характеристик, характерних для більш розвинутих суспільств. Цей процес активізується завдяки міжнародному та міжсоціальному спілкуванню [11].

Ми поділяємо погляди американського соціолога Р. Бендікс, який визначає поняття «модернізація» як процес соціальних і політичних змін у західних країнах, що супроводжується індустріалізацією та урбанізацією, змінами в професійній структурі суспільства, що забезпечували соціальну мобільність та розвиток освіти, перехід від абсолютизму відповідальним та представницьким інститутам влади до загального добробуту в кризових умовах [10].

Провідний італійський соціолог А. Мартіnellі трактує поняття «модернізація» як сукупність процесів масштабних соціальних змін, завдяки яким суспільство набуває політичних, економічних, соціальних та культурних характеристик, які вважаються типовими для сучасності [12]. Науковець наголошує на тому, що різні країни долають власний шлях, прагнучи досягти сучасних стандартів, тобто не існує єдиної моделі модернізації.

Українська дослідниця Г. Поберезька акцентує увагу на наступній думці: в умовах євроінтеграції варто реформувати вищу освіту згідно з попитом на освітні послуги на ринку праці, міжнародних умов та потреб громадян щодо підвищення їх освітньо-кваліфікаційного рівня. На думку вченої, модернізація вищої освіти є переходом до багаторівневої структури, до зміни цілей і методів діяльності, що стало стратегічною метою українського суспільства як з точки зору внутрішніх проблем (демократизація, ріст цивілізації, компетентність) та відповідність світовим та європейським тенденціям, зокрема під час кризових ситуацій в країні [5].

Н. Дворнікова вважає за краще визначати поняття «модернізація освіти» як динамічний та системний процес через необхідність радикальних позитивних

© Українська інженерно-педагогічна академія

© ГО «Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами»

© Козир М.

змін під впливом соціально-економічних та політичних факторів, що проявляються в різних сферах суспільного життя. Дослідниця наголошує, що модернізація відбувається за конкретною моделлю, яка гармонійно поєднує традиції та цінності освіти кожної держави, і є частиною загальної модернізації суспільства, яка відбувається у всіх його сферах [4].

Свого часу О. Плахотнік зауважувала на важливості упровадження модернізації освітнього процесу на засадах компетентнісного підходу. Дослідник вважає за недолік майже всіх існуючих освітніх програм у тому, що вони наголошують на сукупності інформації, а не на процедурах засвоєння способів діяльності студентами й пропонує докорінне оновлення формату навчання та форм навчання у ЗВО [13].

Висновки. Таким чином, враховуючи, що на сучасному етапі концепцію модернізації змісту освіти варто докорінно переглянути й створити програму її послідовного зближення з європейським освітньо-науковим простором, очевидними провідними напрямками інновацій сучасних викладачів, пропонуємо глибше вивчити й дослідити досвід провідних європейських вишів. На нашу думку, це підвищить рівень академічної мобільності викладачів вітчизняних ЗВО й здобувачів освіти відповідно.

Модернізація вищої освіти в кризових умовах вимагає створення такої концепції її розвитку, яка виходила б за рамки звичних уявлень про розвиток вищої освіти. У старих підходах, екстраполюючи усталені способи вирішення проблем, обмежуючись локальними інноваціями окремими ланками, неможливо було створити ефективну концепцію розвитку вищої освіти.

Перспективами подальших наукових розвідок вважаємо дослідження модернізації організаційних форм навчання в ЗВО під час військового стану в умовах євроінтеграції.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Алексюк А. М. Загальні методи навчання в школі. Київ. 1973. 264 с.

© Українська інженерно-педагогічна академія

© ГО «Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами»

© Козир М.

2. Бужимська К. О. Теорія модернізації: виникнення, розвиток, сучасний стан. *Вісник ЖДТУ. Економічні науки*. 2008. № 2 (44). С. 216-227.
3. Гончаренко С. У. Побудова педагогічної теорії. *Педагогічна газета*. 2006, № 11 (148). С. 5.
4. Дворнікова Н. С. Педагогічні умови модернізації навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах: автореф. дис... на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2009. 21 с.
5. Поберезська Г. Г. Тенденції розвитку вищої освіти у країнах Західної Європи та України: автореф. дис... на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01. К., 2005. С. 22 .
6. Прибилова В. М. Проблеми та переваги дистанційного навчання у вищих навчальних закладах України. *Збірник наук.-метод. праць ХНУ ім. В. Н. Каразіна*. Харків. 2017. Вип. 4. С. 27-36. URL: <https://periodicals.karazin.ua/issuededu/article/view/8791>.
7. Рашевська Н. В. Модель комбінованого навчання у вищій школі України. *Сборник научных трудов*. Харків : Міськдрук. 2011. С. 54–59. URL: <http://ds.knu.edu.ua/jspui/handle/123456789/932>.
8. Сисоєва С. О. Освіта і особистість в умовах постіндустріального світу: монографія. Хмельницький : ХГПА, 2008. 324 с.
9. Соколович-Алтуніна Ю. О. Модернізація вищої аграрної освіти в Польщі в умовах євроінтеграції : дис... канд. пед. наук : 13.00.01 / СДПУ ім. А. С. Макаренка. Суми, 2012. 218 с.
10. Bendix R. Nation-building and citizenship: studies of our changing social order / Reinhard Bendix. – New Brunswick : Transaction Publishers, 2007. 456 p., с. 6–7.
11. Lerner D. Modernization. International Encyclopedia of the Social Sciences. 1968. Vol. 10. URL: <http://www.encyclopedia.com/topic/Modernization.aspx>
12. Martinelli A. Modernization: Rethinking the Project of Modernity. London: SAGE, 2005. 158 p.
13. Плахотнік О. Модернізація освітнього процесу у вищій школі на засадах компетентнісного підходу. *Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology*, 2015. 2(2), p. 69-82. URL: <https://uesit.org.ua/index.php/itse/article/view/161>

REFERENCES

1. Aleksyuk A.M. Zahalni metody navchannia v shkoli. K., 1973. 264 p.
2. Buzhymyska K. O. Teoriiia modernizatsii: vynyknennia, rozvytok, suchasnyi stan. *Visnyk ZhDTU. Ekonomichni nauky*. 2008. № 2 (44). S. 216-227.
3. Honcharenko S. U. Pobudova pedahohichnoi teorii. *Pedahohichna hazeta*. 2006, № 11 (148). S. 5.

4. Dvornikova N. S. Pedagogichni umovy modernizatsii navchalno-vykhovnoho protsesu u vyshchych navchalnykh zakladakh: avtoref. dys... kand.ped. nauk: 13.00.04. K., 2009. 21 s.
5. Poberezska H. H. Tendentsii rozvytku vyshchoi osvity u krainakh Zakhidnoi Yevropy ta Ukrainy: avtoref. dys... kand. ped. nauk : spets. 13.00.01. K., 2005. S. 22 .
6. Prybylova V. M. Problemy ta perevahy dystantsiinoho navchannia u vyshchych navchalnykh zakladakh Ukrainy. Zbirnyk nauk.-metod. prats KhNU im. V.N. Karazina. Kharkiv, 2017. Vyp. 4. S. 27-36. URL: <https://periodicals.karazin.ua/issuesedu/article/view/8791>.
7. Rashevskaya N. V. Model kombinovanoho navchannia u vyshchii shkoli Ukrainy. Sbornyk nauchnykh trudov. Kharkiv : Miskdruk, 2011. – S. 54–59. URL: <http://ds.knu.edu.ua/jspui/handle/123456789/932>.
8. Sysoieva S. O. Osvita i osobystist v umovakh postindustrialnogo svitu : monohrafiia. Khmelnytskyi : KhHPA, 2008. 324 s.
9. Sokolovych-Altunina Yu. O. Modernizatsiia vyshchoi aharnoi osvity v Polshchi v umovakh yevrointehratsii : dys... kand. ped. nauk : 13.00.01 / SDPU im. A. C. Makarenka. Sumy, 2012. 218 s.
10. Bendix R. Nation-building and citizenship: studies of our changing social order / Reinhard Bendix. – New Brunswick : Transaction Publishers, 2007. 456 p., s. 6–7.
11. Lerner D. Modernization. International Encyclopedia of the Social Sciences. 1968. Vol. 10. URL: <http://www.encyclopedia.com/topic/Modernization.aspx>
12. Martinelli A. Modernization: Rethinking the Project of Modernity. London : SAGE, 2005. 158 p.
13. Plakhotnik O. Modernizatsiia osvitnoho protsesu u vyshchii shkoli na zasadakh kompetentnisnogo pidkhodu. Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology, 2015. 2(2), p. 69-82. URL: <https://uesit.org.ua/index.php/itse/article/view/161>

Marharyta KOZYR

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor of the Department
of Theory and History of Pedagogy
Pedagogical Institute
Kiev University named after Boris
Grinchenko,
Kiev, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0001-8402-2589>

THEORETICAL FUNDAMENTALS OF MODERNIZATION OF ORGANIZATIONAL FORMS OF EDUCATION IN ZVO IN THE CONDITIONS OF PARADIGMAL CHANGES

Abstract. The article is devoted to the research of theoretical bases of modernization of organizational forms of education in higher education institutions in the conditions of paradigmatic changes. The author analyzes the latest research on the outlined issues and defines the basic concepts of the study. The scientific achievements of the representatives of the Institute of Philosophy of the National Academy of Sciences of Ukraine, conducted under the leadership of M. Popovych (V. Ivanov, S. Krymsky, V. Meisersky, B. Parakhonsky), as well as works of scientists of the Institute of Higher Education of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine V. Andrushchenko Mikhalchenko, G. Temko, V. Lutaya.

The objectives of the article are as follows: to investigate the state of study of these issues; consider the essence of the basic concepts of research: "education", "modernization of education", "modernization of organizational forms of learning"; to substantiate the urgency of modernization of organizational forms of education in the Free Economic Zone in the conditions of paradigmatic changes.

The article emphasizes that the dynamics of changes in the understanding of the concept of "education", the expansion of its social and societal context is associated primarily with the growing role of education in modern society. Modern education is indeed becoming a productive force and a guarantor of national security, and the modern economy is becoming increasingly dependent on the knowledge of each person, as the main means of improving its efficiency is human resources. According to the author of the publication, the development of open (virtual) universities in Ukraine is hampered by the following factors: insufficient access to networks and cost of access; lack of legal framework for the creation and certification of virtual universities and virtual structures in higher education; costs of computer, software and development of training materials; imperfection of the knowledge assessment system for open education; low level of information culture of teachers of all levels and preparation of students for independent study.

The article proves that the concept of "modernization of education" is quite broad, there is almost no unified wording. As a rule, the meaning of this concept is reduced to the introduction of such principles of the Bologna system of education as reforming, improving, improving the quality of education and so on.

Key words: crisis conditions, modernization, modernization of education, organizational forms of education, education, education system, form of education.